

Danys per aranya roja en cultius de panís

març 25, 2020 |

Durant les darreres campanyes s'han produït repetidament atacs importants d'aranya roja en els cultius de panís dels regadius de Lleida. El dany per aranya roja pot arribar a eliminar fins el 90% de l'àrea foliar del panís a mitjans d'agost i el rendiment pot arribar a caure al voltant d'un 40% en promig, en cas d'atac intens. Algunes varietats semblen mostrar pèrdues lleugerament inferiors que d'altres, però els indicis apunten a que els híbrids de cicles més curts sembrats en dates primerenques presenten els rendiments més baixos.

Descripció

Hi ha diversos gèneres d'àcars que poden constituir plagues del panís. En aquest document ens referirem a l'espècie *Tetranychus urticae* com a "aranya roja", que és el problema més greu que s'ha presentat en el cultiu de panís al pla de Lleida en els darrers anys.

L'aranya roja és de mida minúscula (menys de 0,5 mm) i cal una lupa per identificar-la adequadament. Produeix una teranyina característica d'uns filaments semblants a la seda, que li serveixen per a establir el seu micro-hàbitat al revers de les fulles. Aquesta teranyina protegeix les aranyes d'enemics naturals o productes químics, els permet comunicar-se amb feromones i fins i tot dispersar-se.

És una plaga de les més polífagues que es coneixen i pot afectar diversos cultius, com ara ornamentals, cítrics, vinya, llúpol, panís, etc. Les pomeres i ametllers també en poden tenir, tot i que les espècies d'àcars problemàtiques en aquests cultius solen pertànyer a altres gèneres com ara *Panonychus sp.*

Biologia i danys

El cicle biològic consta dels estadis d'ou, larva, protonimfa, deutonimfa, i adult. El cicle

complet dura entre 6 i 10 dies, essent més ràpid quan fa més calor i la humitat ambiental és més baixa. Cada femella pot pondre fins a 250 ous, pel que el creixement de les poblacions en condicions que els son favorables esdevé exponencial i a un ritme vertiginós.

La femella adulta hiverna en herbes dels marges propers als camps de conreu. Quan les condicions són adequades, arriba a les plantes de panís a través de les fulles que estan en contacte amb el sòl. L'atac comença per les fulles inferiors i avança cap a les superiors.

L'aranya roja xucla el contingut cel·lular, deixant un puntejat sec a la fulla. La destrucció del teixit foliar implica l'aturada de la fabricació dels assimilats que havien de traslladar-se al gra per a omplir-lo. Quan la població d'aranyes augmenta, a mitjans d'agost, es pot haver perdut fins al 90% de la superfície verda en sembres d'abril. Les pèrdues de rendiment l'any 2019 al Pla d'Urgell es van estimar en un 40% a nivell global.

Control

Les temperatures altes, la manca de pluviometria i les humitats ambientals baixes afavoreixen el ràpid desenvolupament de les poblacions d'aranya en el panís. En aquestes condicions, resulta recomanable un control visual freqüent de les parcel·les i actuar ràpidament amb un producte acaricida autoritzat en detectar els primers símptomes d'atac en les fulles baixes de les plantes.

Les plantes de panís sotmeses a estressos hídrics o nutricionals són especialment vulnerables als atacs d'aranya. Cal doncs no deixar espaiar massa els torns de reg i proporcionar al cultiu la fertilització adequada, sense excessos de nitrogen. Evitar qualsevol altre tipus d'estrès pot ajudar al panís a suportar millor els atacs.

Cal tenir present que l'aranya roja no és un insecte sinó un àcar i, per tant, no es pot controlar amb productes insecticides. Actualment l'únic producte químic acaricida autoritzat en la producció de panís per gra és l'**Abamectina**, però cal tenir en compte que l'autorització expira a finals d'abril de 2020. Degut a que no es pot fer rotació amb diferents productes acaricides, és del tot recomanable no usar-la repetidament per evitar el desenvolupament de resistències. Els enemics naturals de vegades són suficients per controlar raonablement la intensitat de la plaga, pel que els tractaments acaricides preventius, que també els eliminen, no són recomanables.

En condicions favorables a atacs d'aranya, les parcel·les de panís amb reg superficial són les

que mostren els danys més greus, sobre tot en absència de pluviometria estiuenca. El reg per aspersió té un cert efecte de control indirecte sobre la plaga en rentar les fulles amb freqüència i ajudar a augmentar i mantenir la humitat ambiental dins el cultiu. Aquestes condicions poden ajudar a alentir la velocitat de desenvolupament de les diferents generacions d'aranya, pel que és recomanable regar sovint per aspersió quan sigui possible. Les sembres tardanes o segones sembres (panís rostoller) rarament tenen problemes d'aranya roja, ja que encara no han desenvolupat plenament el seu sistema foliar en el moment en què les poblacions de la plaga tendeixen a baixar.

Figura 1. Rendiment de 5 varietats de panís en un experiment realitzat a Fondarella (Pla d'Urgell) durant la campanya 2019. "Tractat" indica que es va aplicar un tractament amb Abamectina poc abans de la floració. (Font: IRTA)

No es coneixen varietats resistents als atacs d'aranya roja entre les varietats majoritàriament cultivades actualment. En un assaig amb 5 varietats comercials de panís realitzat el 2019 al Pla d'Urgell es va comprovar que cap d'elles es va mostrar resistent a l'aranya roja, tot i que la pèrdua de rendiment va oscil·lar entre 32% i 49.3%, depenent de la varietat. Les varietats que van mostrar tendència a comportar-se millor davant l'atac d'aranya roja van ser Kefieros i 69 YG (Figura 1). La varietat P0937Y, de cicle més curt, no va presentar cap avantatge respecte a les de cicle llarg davant l'atac per aranya roja. Cal tenir present que aquests resultats són d'un únic experiment en un únic any (2019).

DOLORS VILLEGAS

Cultius Extensius Sostenibles

IRTA

ANTONI BADIA

Departament de Producció Vegetal i Ciència Forestal

Universitat de Lleida

ANTONI LÓPEZ

Cultius Extensius Sostenibles

IRTA